

INNSPILL TIL KULTURMILJØLOVUTVALGET FRA FELLESRÅDENE I TRONDHEIM, OSLO, STAVANGER OG BERGEN

De kirkelige fellesrådene i Trondheim, Oslo, Stavanger og Bergen forvalter en mengde kulturmiljøer som er viktige for den nasjonale kulturarven; det være seg fredete kirker, listeførte kirker, en rekke middelalderkirkegårder og andre verdifulle kulturmiljøer.

Vi takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med den nye kulturmiljøloven, og vil med dette gi følgende innspill til arbeidet som skal gjøres.

Bruk er det beste vern

Det er viktig at et nytt lovverk stimulerer enkeltpersoner og lokalsamfunn til å verdsette og ta vare på kirka si. En av de unike verdiene med kirkebyggene i Norge er at de har vært i kontinuerlig bruk til kirkelige formål gjennom hele sin levetid. Kirkene er viktige samlingspunkt for lokalsamfunn og menighet, og må fungere som dette. For at denne verdien skal bevares gjennom de kommende hundreårene er det viktig å tillate tilpasninger til nye behov som oppstår. Endringer skjer først og fremst gjennom endringer i menighetslivet, men også fordi mange kirker blir brukt til flere aktiviteter enn tidligere.

Gravplasser og gravkapell

Vi er tilfredse med at utvalgets mandat også peker på at gravplassene skal inkluderes i utvalgets drøftinger. Gravkapeller synes å være utelatt, men vi forventer at disse også tas med i vurderingen. Mange av gravplassene og gravkapellene vi forvalter har mange kulturminner (enten som enkeltstående objekter eller som større kulturmiljøer) og forteller viktige historier. Samtidig som gravplassene har mange kulturminner, skal de gjerne være i daglig bruk med nye gravlegginger. Den nye loven må legge til rette for en fornuftig forvaltning av gravplassene, slik at kulturarven blir bevart samtidig som gravplassen kan brukes og forvaltes.

Inventar og kunst

I tillegg til bygg med høy kulturminneverdi finnes det også mye inventar og enkeltgjenstander med stor kulturminneverdi (både ute og inne), kanskje uten at de er knyttet til et eksisterende bygg. Den nye loven må sikre bevaring av slike gjenstander.

Universell tilgjengelighet

Det er viktig med universell tilgjengelighet til kirkebygg, gravkapell og gravplasser, både fordi alle må ha rett til å oppleve kulturarvverdiene, men enda mer fordi vi må oppfylle FNs krav om at *«alle skal ha rett til å praktisere sin tro sammen med andre»*.

Klimatilpasning

Selv om mye av kulturarv-forvaltningen handler om å bevare det eksisterende, må vi ta inn over oss at klimaet er i endring. Lovverket må tillate tilpasning som sikrer kirkebygget og gravplassen selv om klimaet endrer seg. Mange gravplasser står i fare for å bli delvis ødelagt av flom eller erosjon grunnet økende nedbør. Lovverket må også hensynta behovet for oppvarmingsløsninger som krever mindre energibruk.

Brannsikring

Vernemyndighetene har de siste årene vært opptatt av godt fungerende brannsikring av viktige kulturmiljøer. Krav om brannsikring er noe som bør vurderes inntatt i lovverket.

Dagens liste med «listeførte kirker» bør gjennomgås før kirkene inntas i nytt lovverk

Listen med listeførte kirker bør gjennomgås, først og fremst for å få med en del nye kirker som fortjener fredning, enten fordi kirken i seg selv, eller kirken med omliggende kirkegård fortjener vern. Samtidig kan kanskje noen av kirkene som i dag er listeført med fordel fjernes fra listen.

Fungerende dokumentasjon

Det nye lovverket bør sikre at verdifull historie blir dokumentert og videreformidlet på en slik måte at det styrker lokalsamfunnets forhold til kirkestedet sitt, samtidig som dokumentasjonen tas vare på for fremtiden. (Kirkebyggdatabasen vil være et godt verktøy for dokumentasjon)

Dette gjelder både kirkebygg, gravkapeller, gravplasser, omgivelser og inventar

Forvaltning av kulturvernet til kirkebyggene bør forbli hos Riksantikvaren

Vi ønsker at forvaltning av kirkebyggene skal forbli hos Riksantikvaren, ikke overføres til fylkeskommunene.

Ivaretagelse av kirkebyggene som kulturarv er relativt kompleks. Kirkene som skal ivaretas er bygget i løpet av en 1000 års periode, med jevnlig ombygginger gjennom århundrene som alle skal ivaretas på en eller annen måte. Samtidig skal kirken fungere for dagens og morgendagens aktivitet. Endrings spørsmålene som kommer opp, er alt fra store ombygginger til detaljer som eksempelvis montering av en håndløper. For å få en smidig og funksjonell forvaltning av dette lovverket er det en stor fordel med «mengdetrening», at de som forvalter lovverket jobber med dette daglig. En sentral forvaltning hos Riksantikvaren sikrer også overføringsverdi mellom ulike landsdeler, og den sikrer likebehandling.

Enkel og oversiktlig saksbehandling

Kirkene og gravplassene er spredt i hele Norge med forvaltere uten mengdetrening i søknadsskriving. Den nye loven må være enkel å forstå. Vi ber i tillegg om en digital, enkel og oversiktlig søknadsbehandling som gir god dokumentasjon og en oversikt over status for behandlingen av søknaden. Dette gjelder ikke minst i overgangen mellom kirker og gravplasser der det er svært mange instanser som skal være inkludert i saksbehandlingen.

Enkle veiledere vil være en god hjelp i arbeidet.

Tilpasning til annet lovverk, samarbeid med biskopen, og hierarki i saksbehandlingen

I behandlingen av ulike saker opplever vi som forvaltere av kirker, kapeller og gravplasser ofte å bli kasteballer mellom ulike statlige, fylkeskommunale og kommunale instanser som forvalter hvert sitt lov- og regelverk. Vi ber om et system som sikrer samhandling mellom ulike aktører, slik at det sikres effektive og gode beslutningsstrukturer.

Biskopen sin kunnskap om liturgi, teologi og om menighetenes behov er viktige faktorer som må anerkjennes i arbeidet med vern av kirkene som kulturmiljøer.